

Faiq Ələkbərlı

AMEA Fəlsəfə
İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi,
dosent, fəlsəfə üzrə
fəlsəfə doktoru

XII Yazı

Çingiz Göygöl yazırdı ki, Sovet ideoloqları Azərbaycan türklərinin tarixini, mədəniyyətini, soykökünü və dilini saxtalaşdır-

hun Milli Ruh olduğuna kimsə tərəddüd etməz. Bolşevik kommunistlərin üzərində həssaslıqla durduqları məhv edilməsi və tənəzzülə uğradılması üçün ən çox məşğul olduqları yenə Milli Ruhdur. Bu ruh, insanlara hüriyyət, millətlərə gələcək təmin edən ən mühüm ünsürdür. Bolşevik kommunistlərə təqibə uğrayan insanlarda milli ruh və ən üstün vəsf olunandır. Milli ruhun insanlar içərisində silinərək onun yerinə Kosmopolit Marksizm və Leninizm öndərləri yetişdirmək istənilməkdədir ki, bu öndərlərin insanlar arasında qardaşlıqda başqa sinfi

mövcudiyəti ilə qəbul olduğu, əsrimizin əldə etdiyi bir nəticədir. Millətlər müştərək bir çox bağlarla biri-birilərinə bağlıdır. Fəqət bu bağlar ancaq millətlərin müştərək mənfəətlərinin tənzimi ilə yaxşı bir səhifə ərz edir. **Əlbəttə millətlərin orta mənfəətlərinin tənzimi və nəticə etibarilə insanlığın rifah və səadətini təmini üçün, millətlərin üstünlük iddialarını tərk edərək kin və qeyzdən uzaq bir zəhniyyətlə aralarında iş birliyi qurmaları lazım gəlməkdədir. Bunun üçün də əxlaq və ruh sağlamlığının hər şeyin fəvqündə millətlərdə təsis etməsi gə-**

məkdəyik ki, bu gün qurtuluş üçün üzərində həssaslıqla durulması lazım gələn ünsürün milli ruh olduğu bütün çılpalığı ilə çözülməkdədir. Milli ruhun tənəzzülü və ortadan itməsi yalnız millətlərə deyil, ümumən insanlığa köləlik, hüriyyətsizlik, haqq və hüquqdan məhrumiyət gətirir. Bu etibarla millətlərdə mövcud milli ruhun mühafizəsi insanlığın üzərində ciddiyyətə durması lazım gələn bir məsələdir. Milli ruhun mövcudiyəti ilə "Millətlərə istiqlal, insanlığa hüriyyət!" təmin edilə bilər. Milli ruhun mühafizəsi üçün bütün millətlərin müştərək qüvvə sərf

əlaqələri də daxil olmaqla ümumi iqtisadi həyatı mütləq nəzarət altında saxlamasına rəğmən, fərdlərinin ən zəruri ehtiyaclarının daha müntəzəm surətdə qarşılanmasında heç bir məsuliyyət görmədən sonsuz iqtisadi sınıqlar, başqa sözlə, tam bir səfəllə sabit olan bir rejimdə sosializmin gerçəkləşmiş olduğundan necə bəhs edilə bilər? Bütün xüsusiyyətlərlə bir dövlət kapitalizmini xatırladan, kəndlisindən ziyalisinə qədər bütün xalq təbəqələrinin iş həyatları boyu məcburi xidmətə tabe edildiyi, fəqət çox ucuz qiyməti olan bu bol müstəhsil qüvvətə rəğmən dai-

Milli-demokratik ideya cərəyanı: türkçülük/azərbaycançılıq, çağdaşlıq və islamçılıq

"Bugünkü Sovetlər Birliyi bir zamanlar Lui Blankın yazdığı kimi əsasən bir ictimai emalatxana halına gəlmişdir. Fəqət bir fərqlə ki, burada işçi haqqını tələb etməyə cəsarət edə bilmədiyi bir müdir üçün qarnını doydurmadan eləcə çalışmaq və əmsalına sığmaz bir şəkildə də istismar edilməkdədir. Onun fikrincə, bütün bu ağır çalışma şərtləri ilə birlikdə sovet işçisi siyasi hüriyyətlər bir tərəfə, üstəlik çalışma hüriyyəti kimi ən ibtidai insan haqlarından da məhrum buraxılmışdır: "Məsələn, heç bir sovet işçisi ümumiyyətlə, sovet fərdi çalışdığı müəssisədən ayrılmaq haqqına sahib deyildir. Bu kimi hallarda müəssisə müdirliyinin, yəni hökumətin razılığının alınması şərtidir. Bunun xarcində işindən ayrılanlar cəzaya məhkumdurlar"

maq üçün bütün vasitələrə əl atır: "Azərbaycanlıların Türk olmayıb Alban nəslindən olduğu saxta tezisini isbat etmək üçün Sovet tarixçilərinə coşqun fəaliyyət göstərilməkdədir. Türk dili və fonetikasına heç bir şəkildə uymayan Rus hərflərinin qəbulu ilə kifayətlənməyən kommunistlər bütün elmi və ədəbi olan kəlmələrin də ruscada olanların eyni olması məcburiyyətini qoymuşlar. Bu məmləkətlərdə olan ərəbcə, farsca, türkca dəyişikliklərin ruscada olanların dəyişdirilməsi məcburən təmin edilməkdədir. Bütün bunlara riyətsizlik kommunist əleyhdarlığı və siyasi günah sayılmaqdadır. Bütün bu tədbirlərdə tək qayə, Rus Kommunist diktaturası altında yaşayanların Kosmopolit Rus Kommunist qaynar qazan içərisində mənlük və varlıqlarını itirərək, fərdlərin bir Rus köləsi halına gəlmələrinin saxlamaqdır".

Ona görə, Rus kosmopolitizmi uğrunda atılan ciddi tədbirlər əhəmiyyətsiz sayılmayacaq dərəcədə təsirlərini göstərməkdədir və ona qarşı mübarizə aparmaq əsas məsələlərdən birinə çevrilmişdir. Göygöl yazırdı ki, Sovet diktaturasının müstəmləkəsinə çevrilmiş millətlərin üzərində həssaslıqla durmalı olduğu əsas məsələ də Rus kosmopolitizminin təsirinə nəticəsiz qalmasını saxlamaqdır. Ona görə də, kommunistlərin iqtisadi, ictimai, kultural və başqa sahələrdə basqı, məhvetmə siyasətlərinə qarşı istilada olanlar ciddi və daimi şəkildə müqavimət göstərməlidirlər. O, yazırdı: "Əlbəttə bu amili əsaslandırılan ru-

ayrılıqları və mənfəət toxumları salmaq qayəsini güddüyünü, indiyə qədərki hadisələr bizə açıqlamaqdadır".

Ona görə, insan oğlu həyatının bütün səhifələrində hakim olan ünsürün yalnız iqtisadi sahənin olmadığını artıq özü birbaşa görməkdədir. Belə ki, iqtisadi durumundan asılı olmayaraq insan oğlu daima irəliyə, daha mürəkkəb həyata qovuşmaq üçün çalışsa da, ancaq bunu sinfi mücadiləsinin təmin edə bilməyəcəyini təcrübələri ilə anlamışdır. Bu mənada, marksizm-leninizm fəlsəfəsinin də özünü doğrultmadığına inanən Göygöl yazırdı: "Marksizm və Leninizm fəlsəfəsinin məcazi şəklilə olan dialektik fəlsəfənin qeyri qəbulu tətbiq olduğu, kommunistlərin dəyişən iqtisadi problemləri və hər gün bir az daha bu fəlsəfədən uzaqlaşmaları ilə təyin edilməkdədir. Kommunist ziqqaqının çizdiyi yolun millətlərə və insanlığa rifah əvəzinə göləlik gətirdiyi də bu gün qırx illik təcrübə ilə çözülməkdədir. Bu gün millətlər üçün rifah və səadət, milli varlıqların

milli ruh olması fikri, bu gün dünənə nəzərən daha yaxşı özünü göstərməkdədir".

Göygöl hesab edirdi ki, millətlərin bir qazanda qaynadılaraq, insanlar arasında sinfi mücadiləsi fikri köpüklənərək və təkbəşinə iqtisadi ümdələrə istiqbal bağlanaraq artıq insanlığa rifah təmin edilməyəcəyi həqiqət olaraq görünməkdədir. Bütün bunların əvəzində isə, milli ruhun və üstün əxlaqın insanları rifah və səadət təmin etməsi ideyası azad dünyaya qəbul edilməkdədir. O, yazırdı: "Bolşevik Kommunist istilasından millətlərdə Milli Ruhun korladılmadığı da bizə göstərməkdədir ki, milli ruh insanlara istiqbal termini üçün mütəmadi bir çırpınma halındadır. Bu gün istila altından qaçaraq xaricə mühacirət edənlərin, milli ruhun təzahürü halında, bütün həyat qayğısına rəğmən, kommunizm fikri və ideolojisi ilə mücadilə etdiklərini görməkdəyik. Macarıstanda axıdılan son qanlar da yenə Milli Ruhun şahlanan bir həyacanından başqa şey deyildir. Bütün təfərrüatı ilə gör-

etmələri zərurəti, bu gün dünəndən daha çox ehtiyac halındadır. Kommunistlər bu ruhun məhvi üçün hər gün bir az daha hiylə və aldatma yolları kəşf edərək insanlığı köləliyə sürükləməkdədir".

Azərbaycan Türk mütəfəkkiri Süleyman Təkinər (1917-2006) ömrünün böyük bir hissəsini Almaniyə və Türkiyədə yaşamağa

mi bir səfəllətin də bir an belə əskik olmadığı bir cəmiyyətə, insan əməyi istismarının nümunəsi demək olan sosializmin gerçəkləşmiş olduğu necə iddia edilə bilər".

Təkinər yazırdı ki, bugünkü Sovetlər Birliyi bir zamanlar Lui Blankın yazdığı kimi əsasən bir ictimai emalatxana halına gəlmişdir. Fəqət bir fərqlə ki, burada işçi haqqını tələb etməyə cəsarət edə bilmədiyi bir müdir üçün qarnını doydurmadan eləcə çalışmaq və əmsalına sığmaz bir şəkildə də istismar edilməkdədir. Onun fikrincə, bütün bu ağır çalışma şərtləri ilə birlikdə sovet işçisi siyasi hüriyyətlər bir tərəfə, üstəlik çalışma hüriyyəti kimi ən ibtidai insan haqlarından da məhrum buraxılmışdır: "Məsələn, heç bir sovet işçisi ümumiyyətlə, sovet fərdi çalışdığı müəssisədən ayrılmaq haqqına sahib deyildir. Bu kimi hallarda müəssisə müdirliyinin, yəni hökumətin razılığının alınması şərtidir. Bunun xarcində işindən ayrılanlar cəzaya məhkumdurlar".

Ona görə, Sovetlər Birliyindəki ictimai ədalətsizlik və sosial bərabərsizlik dünyanın heç bir mədəni məmləkətində yoxdur. Çünki Staxnovçuluq, Krivonosovçuluq, Vneqradovçuluq və sair buna bənzər adlar altında xalqın bütün təbəqələri arasında hasilə gətirilən aristokrat təbəqələrinin sahib olduqları geniş imtiyazlara dünyanın heç bir tərəfində rast gəlinmir. Yalnız bu Sovet aristokratiyası tərəfindən dəstəklənən kiçik tiranlar qrupu bu böyük məmləkətin idarəsini geniş xalq kütlələrinin arzuları xilafına olaraq, yalnız zülm siyasətində əllərində tuta bilərlər. Təkinər yazırdı: "Digər tərəfdən "Rus imperializminin qorxunc bir silahı" halına gəlməklə artıq bir ideologiya olmaqdan çoxdan çıxmış olan kommunizm bu gün marksist internasionalizmindən artıq Rus şovinizmini təmsil etməkdədir. Fəqət, insan cəmiyyətinin təbii əsaslarını yıxmaqla təbiət qanunlarına qarşı çıxan kommunizmin "İnsanlara hüriyyət, millətlərə istiqlal" parolunu mənimsəyərək, insanlıq mədəniyyətini də yaşatmağa əzm etmiş olan Hürriyyət Millətlərinin bu dərin iman və sarsılmaz iradələri qarşısında tez-gec yıxılacağından əsla şübhə edilməməlidir".